

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEK

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevu št. 7565, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva b. telefon 2992

Ž nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Gospodarstvo in politika

—y Budimpešta, 2. marca.

V predmestju Pešte sta se sabljala bivši tajnik v ministrstvu za socialno skrbstvo Drehr, zapleten v eno izmed tolikšnih poverb pod Bethlenovim režimom, in ministerialni svetnik Hanko. Policija ju je prvič razgnala, toda spopadla sta se vnovič; Hanko je odnesel tri krepke udarce na obrazu, ramenih in rokah. Gospod Drehr je nato časnikiarjem izjavil, da bo v terek razgalil v poslanski zbornici manipulacije raznih visokih osebnosti... G. Drehr ni mogel v terek več govoriti, ker je grof Karolyi kljub silnemu hrupu opozicije prebral dekret o odgoditvi parlamenta za nedoločen čas.

Ni mogoče z gotovostjo trditi, da je prvi dogodek v zvezi z drugim, vendar sta to tipični sličici iz današnjega političnega življenja na Madjarskem. Ozračje je prenasršeno, politične strasti se vrtajo čedalje bolj in kar je najhujše, državne finance in splošno narodno gospodarstvo so slabšajo, razkol med buržoazijo in brezposelnim proletariatom v mestu in na deželi postaja čedalje globlji. Avgusta lanskega leta so francoske banke posodile Madjarski 612 milijonov frankov, zunanji dolgovi so že prej znašali 4091 milijonov pengov — nedavno je država napovedala moratorij — in na zadnji seji poslanske zbornice je Karolyi povedal, da se je vlada začela pogajati za novo posojilo.

Kako, da ni nikjer znamenja, ki bi kazalo na zboljšanje v notranjopolitičnem in gospodarskem pogledu, ko je vendar diktator Bethlen odstopil že avgusta preteklega leta? Karolyi ni imel poguma prelomiti z Bethlenovim režimom, morda tudi ni mogel, saj je sam njegov prijatelj in zavzema celo višjo stopnjo v madjarski aristokraciji. Grof Karolyi vlada s pomočjo iste stranke edinstva kakor Bethlen, vse nečedne aere izza Bethlenove vladavine je skušal potlačiti, skratka režim je isti kakor poprej, za Karolyijem se skriva Bethlen. Karolyi se boji celo parlamenta, ki je bil vendar izvoljen pod Bethlenom v tipično madjarskih volitvah in v katerem ima njegova stranka večino! Na zahtevo opozicije je bila zbornica sklicana 26. januarja. Vrhili sta se samo dve seji, ki sta bili zato toliko bolj burni, predsednik ni hotel sprejeti niti nujnih interpelacij in Karolyi je nato odgodil zbornico do 4. februarja. Protesti opozicije niso nič pomagali. Včeraj je bila zbornica zopet odgodena, in to za nedoločen čas. Opozicija se je z viharimi vzkliki razšla in se podala na agitacijo med svoje volivce.

Tako postopa Karolyi s parlamentom v času neznesne gospodarske krize, ko bi bilo tesno sodelovanje med predstavniki ljudstva in vlado najbolj potrebno. Upravičeno trdi opozicija, h kateri se je pridružilo že več disidentov stranke edinstva, da ni gospodarska kriza zgolj gospodarski problem, temveč tudi politični. Mnogo lažje bi bilo prebroditi to krizo, ako bi se prilegnilo k sodelovanju ljudstvo samo in zdramilo iz sedanje apatije do vsega. To je mogoče storiti edino, ako se uvede normalno politično življenje in omogoči ljudski volji, da pride do izraza v narodnem predstavnstvu, izvoljenem na svobodnih volitvah. Tako bi se v ljudstvu zbudil zopet interes za javno življenje, omogočila svobodna javna kritika, dejstvo, ki bi dvignilo poštvalnost naroda za državo. Na mesto apatije bi stopila dinamika, ki igra v času krize morda večjo vlogo, kakor vsi hladni gospodarski računi.

Vlada je še vedno nasprotnega mnenja in vedno poudarja gospodarski moment današnje krize. Po Karolyijevem mnenju, ki ga je izrazil tudi na zadnji seji poslanske zbornice, je treba pustiti zaenkrat ob strani politična vprašanja in reševati gospodarsko krizo zgolj z gospodarskimi sredstvi. Vlada vidi v gospodarski krizi svoj »raison d'être« in z njo zagovarja svoje postopanje proti parlamentu, ki ji je v breme. Karolyijeva vlada se je izpremenila v nekako uradniško vlado, ki nima prave zaslombe ne v parlamentu in še manj v ljudstvu. Poleg tega ima še to veliko pomanjkljivost, da je to vlada enega stanu, in sicer madjarske aristokracije. V času, ko brezposelnost narašča, ko se je beda ugnedila tudi na deželi, ker se kmetijski pridelki ne morejo vnovčiti, v času, ko se poleg gospodarske krize pojavlja tudi težka socialna kriza, ko se med mestnim in podeželskim proletariatom na eni strani ter buržoazijo na drugi odpira čedalje globlji prepad, ni takšna vlada, kakor je Karolyijeva, v stanu, da bi rešila državo pred katastrofo. To hibo sedanje madjarske vlade ni že davno spoznala samo opozicija, spoznalo jo je tudi mnogo pristavev stranke edinstva; zato prihajajo drug za drugim v opozicijo in krajevne organizacije stranke se izjavljajo z njimi solidarne. Krščanska demokratska skupina že davno ne podpira več vlade, v zadnjem času so stopili v opozicijo ugledni pristaši stranke edinstva, kakor Erdely, Farkas in drugi. Povsem upravičeno je izjavil Gaston Gaal, vodja neodvisnih kmetljev, ki mu napovedujejo še važno vlogo v političnem življenju Madjarske, da bi opozicijske stranke v primeru svobodnih volitev dobile ogromno večino glasov.

Grof Karolyi je na zadnji seji poslanske zbornice izjavil, da se vlada resno bavi z vprašanjem volivne reforme in da ga bo postavila pred parlament, kakor hitro bo rešila nujnejše gospodarske probleme. Z volivno reformo naj bi se odpravilo javno glasovanje in uvedla splošna volivna pravica. Bliznja bodočnost bo pokazala, ali je grof Karolyi pri tem mislil iskreno in ali ni to bila samo tolažba za opozicijo. Tu se širijo glasovi, da se tudi za notranji, politični položaj zelo zanima Francija, ki je še lansko poletje podellla Madjarski veliko posojilo in od katere bi Madjari zopet radi denarja. Francozi, ki so v zadnji vojni v tujih državah, posebno v Rusiji zgubili milijarde, pač ne morejo biti indiferentni za notranje politični razvoj

Ali se bodo Japonci ustavili ali ne?

Kako bo izgledala bodoča vojna

London, 3. marca. Dne 1. t. m. je japonska armada pod poveljstvom generala Širokave izvedla svojo drugo ofenzivo, ki je v 48 urah dosegla popoln uspeh. Pred armado 60.000 Japoncev, ki so sijajno disciplinirani in organizirani ter oboroženi z najmodernejšimi tehničnimi pripomočki, so se morali Kitajci, kojih armada je sicer dvakrat večja, je pa nepopisno slabo oborožena in opremljena ter od tritedenskega neprestanega obstreljevanja živčno popolnoma strta, umaknili na razdaljo 20 km proti severu v smeri železniške proge, ki vodi v Nanking.

Moderno bitko odločujo ejo aeroplani

Japonska ofenziva je nudila točno sliko moderne bitke, katere izvojujejo v glavnem aeroplani. 1. t. m. rano v jutro so se dvignile brezštevne japonske letalske eskadre, ki so bombardirale kitajske postojanke celi dve uri. Bombe niso samo dokončale uničevalnega dela na okopih, ampak so seveda tudi popolnoma uničile živce nasprotnika. Tuji vojni poročevalci ugotavljajo izredno preciznost, s katero so se japonska letala dvigala in se vracala ter se med seboj izmenjavala, tako da so kitajski okopi bili neprestano pod ognjem. Zaradi tega se niso slišale več posamezne eksplozije bomb, ampak neprestano grmenje, kakor da se zemlja trese od potresa. Letalsko akcijo so spremljali težki topovski kalibri, ki so svoji ogenj koncentrirali na najmočnejše točke nasprotnikove obrambe. Med letali za bombardiranje so švigala opazovalna letala, ki so s pomočjo brezžične telegrafije regulirala ogenj topov. Soglasno se ugotavlja, da so japonski letalci dajali zgled sijajne izučenosti.

Po dveh urah se je začela ataka pehote. Aeroplani so nehali bombardirati kitajske okope točno v momentu, ko so se japonski vojaki približali okopom za kakšnih 200 korakov. Medtem, ko so se obstreljevalna letala vrnila, so opazovalni aeroplani ostali v zraku, da poveljstvu v ozadju z raznobarnim dimom signalizirajo faze naskoka.

Umik pod obstreljevanjem iz zraka

Kitajski vojaki so se dali pregnati iz okopov le po obupni borbi na nož, ki pa je bila zelo kratka, nakar se je armada generala Čaj Tin Kaja naglo umaknila na že prej pripravljene utrine postojanke, ki se nahajajo 20 km stran od dosedanje linije. Zanimivo je, da je japonsko vrhovno poveljstvo zato, da čim bolj prizanaša ljudskim silam, ni za sledovalo Kitajcev s pehoto, ampak je to nalogo prepustilo zopet letalom. Kakor hitro so bombardna letala, ki so se bila med borbo na nož umaknila nazaj, sprejela signal, da je nasprotnik vržen iz okopov, so se takoj zopet dvignila v zrak in se vrgla na kitajsko armado metajoč na umikajoče se vojske bombe majhnega kalibra, druga letala pa so obstreljevala umikajoče se čete z mitraljezami. To slednje so storila tem lažje, ker kitajska armada ne razpolaga s protiaeroplanskimi topovi, tako da so se japonska letala lahko zelo nizko spuščala. Seveda pa tudi umikajoča se armada težko uporablja protiletalska sredstva, ker mora gledati, da čimprej dosepe na nove položaje. Seveda so japonski letalci prizadeli Kitajcem na ta način zelo velike izgube.

P'ameni uničujo o ostanke

Ko so Japonci potem zasedli prazne okope ter prodirali še naprej, so postopali s skrajno previdnostjo, boječ se, da ne bi bili Kitajci zemljo polminirali. Vendar se ni zgodila nobena nevarna in Japonci so danes zasedli vse kitajske točke, počeni od Forta Vu Sunga na severu do mesta Čo Peja in severnega Šanghajskega kolodvora na jugu. Vse vasi in vse hiše, ki so se nahajale na tej liniji, so popolnoma sežgane in do dna porušene. Ogenj divja naprej in njegov odsev ožarja mednarodno mesto Šanghaj noč in dan. Kitajski kmetiči pa soznih oči obupno vijejo roke, ko gledajo iz izseljeniških barak, kako ogenj uničuje njihove kolibe.

Kaj bodo Japonci storili sedaj?

S tem, da se je kijska armada umaknila za 20 km od Šanghaja, je izpolnila pogoje, ki so jih stavili Japonci na sestanku na angleški ladji »Kente«. Ako so Japonci lojalni, potem se morajo seči na osvojeni liniji ustaviti in s sovražnostmi popolnoma prenehati. Prav to pa je tisto, kar inozemske diplomate zelo skrbi. Sedaj, ko japonska armada šteje 60.000 mož, ki niso samo prvotno opremljeni, ampak radi umika Kitajcev gotovo tudi sila prevzeti svojega uspeha, predstavlja moralno in fizično oslabiljena kijska armada za japonski generalni štab preveliko skušnjava, da se ne bi dal zapeljati do nadaljnjega prodiranja s ciljem, da to

na Madjarskem. Tu govorijo, da demokratska Francija posreduje tudi v notranji politiki.

Tudi v zunanje-političnem pogledu se zdi, da niso Francozi povsem zadovoljni s Karolyijevim režimom in zahtevajo odločnejšo preorientacijo. Francija stremi za tesnejšim gospodarskim sodelovanjem med nasledstvenimi državami. Temu je na poti prav politika madjarskih magnatov, ki se še vedno ne morejo odpovedati sanjam o obnovitvi Velike Madjarske. Veliko pozornost je zbudil v tem pogledu včerajšnji sprejem madjarske, jugoslovanske, češkoslovske in romunske delegacije pri Tardieuu v Zenevi. Takoj se je razširil glas, da je Tardieu posredoval med nasledstvenimi državami v tem smislu. Francijo in njene zaveznice zanima vprašanje, ali je preorientacija zunanje politike s Karolyijem mogoča ali ne. Ako si dajo Francozi na to negativen odgovor, potem je gotovo, da ne bo ostal Karolyi več dolgo na vladi.

armado kolikor mogoče uniči in se približa Nankingu. Vprašanje je sedaj, ali bodo v Tokiu zmagali civilni politiki in diplomati ali pa vojska stranka. Zato so v Zenevi v Zvezi narodov evropski diplomati v velikih skrbih.

Diplomatična pogajanja med Japonci in Kitajci niso prenehala. Japonski poslanik na Kitajskem Cigemicu se je 2. marca dolgo razgovarjal z angleškim poslanikom Lampsonom, nakar se je na krovu angleške admiralske ladje »Kente« vdrugič sestala konferenca med japonskim generalom Nomurom in namestnikom japonskega zunanjega ministra Macukom, bivšim ministrom za zunanje zadeve Wellingtonom-Koo in angleškim admiralom Kellyjem. Potek te konference še ni znan.

Komisija DN bankelira

Japonska vlada je priredila mednarodni komisiji Zveze narodov, ki ima v Mandžuriji proučevali položaj, sijajen banket, na katerem je govoril šef japonske vlade Inukaj. Minister je izjavil, da se spor med Japonci in Kitajci glede Mandžurije ne bo mogel rešiti, ako se ne bodo vpoštevali politični in ekonomični interesi Japonske, Predsednik komisije, lord Lytton, je odgovoril, da bo komisija nepristransko proučila ves položaj in njegove vzroke, zato da omogoči bazo trajnega prijateljstva med obema narodoma.

Japonci se bodo ustavili

London, 3. marca. AA. Iz Tokia poročajo: Japonska armada je dosegla svoj namen in zapodila v beg kitajsko 19. armado. Zato Japonci ne bodo več napadali Kitajcev, razen če bi bili sami napadeni.

Japonske čete, ki so pri preganjanju Kitajcev prekorajše zahtevani pas 20 km, se bodo vrnile nazaj v svoje pozicije. Tam bodo počakale, da vidijo, ali se Kitajci ne vrnejo, in šele potem se mislijo umakniti na črto Šanghaj—Vusung, tako da ostane med njimi in Kitajci 20 km širok nevarni pas.

Zeneva, 3. marca. AA. Danes dopoldne ob 11 se je sestala skupščina Zveze narodov. Takoj po otvoritvi zasedanja sta obe stranki izjavili, da sprejmeta predlogo Sveta za mirno ureditev šanghajskega spora. Eden izmed pogojev teh predlogov je ukinitve sovražnosti.

Medtem se na Daljnem vzhodu že od torika vrše ogorčeni boji in kitajske čete so v terek ponoči zapustile svoje postojanke in se umaknile za padno Nansianga zunaj 20 kilometrskega pasu, kar so Japonci prvotno postavili kot glavni pogoj za pogajanja o premirju.

Carinska zveza nasledstvenih držav

Unio propagira predosem Francija

Dunaj, 3. marca. tg. »Tempsove« informacije, da je francoski ministriški predsednik Tardieu v Zenevi v imenu Francije, pa tudi v imenu Italije in Anglije nujno svetoval zastopnikom male antante ter Avstrije in Madjarske, naj bi sklenile carinsko antanto s preferenčnimi in kontingentskimi pogodbami, so presenetile tudi dunajsko vlado, ki je do sedaj po svojem zastopniku v Zvezi narodov dobila samo vest, da mu je Tardieu sporočil svojo željo, da bi prišlo med nasledstvenimi državami do gospodarskih pogajanj. Zvezni kancler dr. Buresch je obolel in bo dva dni izostal z Dunaja, tako da o tem vprašanju ni bilo na Dunaju še nobene podrobne konference. Uradna madjarska vest pa potrjuje te informacije »Tempso«. Neki dunajski list, ki je dobro informiran s češkoslovske strani, piše, da nes o želji Tardieua, ki jo je izrekel kot začasni odgovor na zadnji apel Avstrije, ki ga je izrekel dr. Buresch po svojih poslanikih in na katerega je danes odgovorila tudi nemška vlada, čet, da z vso razumevnostjo jemlje v vednost gospodarske potreba Avstrije in da je pripravljena pomagati Av-

striji v njeni gospodarski stiski. Če nemška pripravljenost k pomoči v preteklosti ni imela vedno zaželjenega obsega, je to utemeljeno predvsem v posledicah pravic, ki so dane posameznim državam s pogodbami o največjih ugodnostih. »Neue Freie Presse« doznava o Tardiejevem koraku, da potrjuje mnenje, da se z one strani ne zasleduje več ideja politične pregrupacije donavskih držav, n. pr. donavska konfederacija, ker je zedela na prevlek odpor. Kar imajo sedaj v mislih Francija, Anglija in Italija, je čisto gospodarska operacija. Ne bodo se sklenile skupne pogodbe za vse države, temveč cela vrsta posameznih pogodb. Avstrija lahko sklene iste pogodbe, ki jih sklepa z Madjarsko ali Češkoslovaško, tudi z Nemčijo, popolnoma nemogoče pa je misliti, da bi prišlo do resnične ureditve položaja v srednji Evropi brez Nemčije. »Wiener Allgemeine Zeitung« izjavlja, da je izredno važno, da je Nemčija prva odgovorila na dr. Bureschev apel in da so torej ostale države tako rekoč moralnično prisiljene, pridružiti se v kratkem izjavi Nemčije.

Karolyi hoče vladati sam

Likvidnost Madjarske v nevarnosti

Budimpešta, 3. marca. Ž. Snočič se je vršila konferenca zastopnikov vladne stranke, kateri so prisostvovali tudi vsi člani vlade. Predsednik grof Karolyi je imel na tej seji govor, podoben onemu pred par dnevi v skupščini. Grof Karolyi je poudaril, da se mora zmanjšati obrestna mera ne le za dolgove, ki jih ima država, temveč tudi notranjim dolgovom madjarskega ljudstva. V nasprotnem slučaju Madjarska ne bo likvidna. Kar se tiče sestave koncentracijske vlade, se grof Karolyi popolnoma strinja s to idejo, vendar pa jo hoče sestaviti

edinole on sam. Stranskega pomena je, če vstopijo ostale stranke v vladno stranko ali če ostane vsaka zase. Toda ta koncentracijska vlada mora imeti oni program, o katerem je vlada razpravljala v parlamentu. Nato je govorilo še nekoliko drugih govornikov, ki so zagotavljali grofa Karolyija, da jim lahko popolnoma zaupa ter da bo našel v vladni stranki vedno največjo oporo. Nato je zopet govoril grof Karolyi, ki je poudarjal, da se mora izvršiti revizija volivnega zakona. Ko bo vlada to napravila, bodo takoj razpisane nove volitve.

Anglija iz najhujše krize

Plačevanje dolgov — Svoboden nakup tujih deviz

London, 3. marca. AA. Snočnje poročilo zakladnega kancelarja v spodnji zbornici označujejo angleški listi kot gesto velikega finančnega zaupanja. Listi poročajo iz Amerike, da tam komentirajo to poročilo kot dogodek, kakršnega finančna zgodovina še ne pomni.

Poročilo navaja 1. da bo Velika Britanija jutri plačala ameriškim Združenim državam 150 milijonov dolarjev od 200 milijonov dolarjev posojila, ki je bilo sklenjeno v avgustu 1928, in 2. da so od snočič ukinjene restrikcije za nakup tujih deviz.

zato, da prepreči špekulacijo angleških državljansov s padanjem angleške valute. S svojim najnovejšim ukrepom pa je vlada pokazala, da izključuje možnost takih špekulacij in da je finančni položaj v Angliji na polu ozdravljen. London, 3. marca. AA. Haussa na londonski borzi traja dalje. Funat je napram franku notiral 88.625, napram dolarju 3.48 in pol. Yen je notiral prvva eno enajstino, nato pa je bil zaključen z eno desetino in tremi četrtinami. — Šanghajski tael je ostal na točki ena enajstina in ena četrtina. — Srebro v zabojčkih je padlo za eno četrtino na 15 in pol pri takojšnji dobavi, in na 19 enajst desetnastina na termin. Zlato je bilo neizpremenjeno 118 desetina.

Obisk pri „Pax Romana“

Fribourg, marca.

Ves svet živi danes v mučni psihozi pesimi- zma. Le malokdo še danes iskreno veruje v bodo- nost iskrene internacionalizma. Pred vidnim po- lomom mednarodne pravne morale se posamezni narodi zagrenjeni umikajo na pota individualne morale, češ, da je individualna morala zmeraj po- štenejša nego kolektivna. Tako vse velike medna- rodne kulturne organizacije doživljajo danes hudo krizo. — CIE — Confederation Internationale des Etudiants je pred polomom, protestantska med- narodna dijaška zveza po štridesetih letih obstoja vključno ameriškim donarnim podporam svojih včlanjenih federacij ne more več navdušiti za skupne cilje; osrednje židovsko-framasonsko di- jaške zveze se dvigajo in padajo obenem z evoluc- cijami kulturnih podoborov Društva narodov, ka- terim so se vdinjale. Mudec se v Fribourgu sem tako z veseljem obiskal svoje prijatelje pri „Pax Romana“, ki ima svoj sedež kot centralna katoliška mednarodna dijaška organizacija v tem slikovitem švicarskem mestu.

Prihajam iz Zeneve! Ali ste tudi pri vas tako oficiojno zaskrbljeni za bodočnost mednarodnega položaja?

Kakor vidiš, imamo res precej nereda v naši pisarnici mi je ves iskren htel odgovorjati tajnik „Pax Romana“, toda to ni pri nas nikak znak brezglavosti pred konkurzom. Čez 14 dni imamo sejo izvršilnega odbora v Fribourgu. Nato regionalni študentski kongres v Luksemburgu med nem- škim, francoskim, belgijskim in holandskim ka- toličkim dijaškim zvezami. Ob istem času se vrši enak deklarični kongres v Amsterdamu, in v sredi aprila nato seja odbora za intelektualno sodelovan- je v Parizu. Dela toliko, da ga troje stalno zapo- slenih pisarniških moči s težavo zmaguje. Pred leti je vse delo opravljal tajnik sam, danes ga trije ko- manj in stroški vodstva so se popetirili od onih v prvih letih. Tako pri nas o kakem zastoj ali pada- nju ni nikakega sledu, kajne?

Seveda! Toda ali včlanjene federacije odgo- varjajo vašim naporom danes tako upravičeno, najumj? Vse javno mnenje — katoliško in nekato- liško — je danes v kleščah ekstremnih tokov ustvarjalcev javnega mnenja, bodisi ultranaciona- lističnega ali lažibobčevskega. Kako se to pozna v vašem sekretariatu?

Če kdaj, potem je nujno danes svariti kato- liški svet pred to občo svetlozno krizo pesimizma, ki uničuje i ves zdrav nacionalizem i pošten inter- nationalizem. Vsem našim federacijam tako svetilo- voj orieniacijo v tem smislu ni nikdo nas v tem oziru napočno ne razume. Obratno! Francoska ka- toliška dijaška zveza je v zadnjem času postala silno aktivna tako kakor nikdar poprej. Pogajanja z ameriškim katoliškim dijaškim organizacijami prehajajo v končno fazo in upamo, da bodo na na- šem letošnjem kongresu v Bordeauxu Amerikanci že zastopani. Tudi Kanada se pripravja za vstop; isto Mehika. Pravkar je vstopila v Pax Romana dijaška organizacija v Urugvaj kot prva predstavi- telna država v Južni Ameriki. V podporju Južna Amerike nas čaka naravnost ogromno delo. V letih državah doznaj sploh še niso imeli nacionalnih katoliških dijaških organizacij. Došli so našo prvotno Pax Romano — stvarilo že obstoječe evrop- ske katoliške dijaške federacije, prehajamo mi sedaj v Južna Ameriko... Kajne, kolika perspekti- va!

Čudovito! Kaj pa naša jugoslovanska fede- racija?

Da, oprsti! Ravno pred par dnevi sem pre- jel odgovor na našo zadnjo okrožnico iz Ljubljane. Ves, iskreno ti rečem, da sem bil nad poročilom zadivljen. Polegnil je iz kupa dopisov dopis Ljubljane in bil sem vesel spoznati pisavo ljubljan- skega prijatelja. Z veseljem, ljubeznijo in skrbjo zasledujemo vaš pokret in smo ga zadnje v okro- žnici ponovno pripravili molitvi vseh naših včlan- jenih bratov!

Kaj pa odsek za unijo cerkva?

To je eden naših odsekov, ki ga smatramo za najvažnejšega in religiozno najglobljega. Toda koliko težav! Vendar moramo tukaj zaznamovati uspehe. Ukrajinci so vstopili v Pax Romana in upamo, da bomo v našem okrilju omilili ukrajinsko-polsko nesostoj. To je zadeva predvsem slovan- skih in vzhodno-evropskih narodov. Trenutno predseduje odseku dr. Maraković iz Zagreba. Te- žave v organizaciji dele le kažejo, koliko bo še treba dobre volje in vere...

Kaj pa širša neposredna mednarodna ak- tivnost?

Da, tukaj tudi ne klonemo! Zdi se, kakor da vse klone in si pilatsko umiva roke, češ, naj gre vse, kamor hoče... Toda, kjer se ti in kjer se še dela, pomagamo. Povsod hočemo pokazati, da kot katoliški stremimo pred vsem za tem, da združimo vse posamezne napore katoliških mladinskih grup in da tako z orožjem praktičnega optimizma in roki gazimo sled mednarodnemu sporazumu in pravično- sti. V podoborih Društva narodov in njemu afil- jiranih kulturnih mednarodnih organizacijah stalno prinašamo na dnevni red naše katoliške interven- cije. Protestantske, masonske in židovske organi- zacije stalno prihajajo z jasnimi predlogi bodisi v manjšinskem, socialnem in kulturnem problemu. Kolikokrat smo morali prisostvovati žalostnemu dejstvu, da so katoliški v tem pogledu močali ali pa mu sestanke prihajali sprti med seboj. V teh vprašanjih — posebno manjšinskem zato stremimo, da omogočimo enotnost katoliškov v naziranju. Iz tega polja hočemo poseči v najkrajšem času v delo kulturne sekcije Društva narodov. Koliko je tu dela, ki se je druzaj vršilo tako rekoč brez nas. In vendar: vzemi samo vprašanje pedagogije, to je izgon nezdravih nacionalističnih tokov iz naših šol...

Velikanske naloge! Da-li vam federacije tudi sledijo, oziroma vas podpirajo?

Seveda! Radikalizem angleških katoliških mladinskih organizacij je v gotovih vprašanjih to- liko bolj razveseljiv, ker je v svojih tradicijah tako zdravo realen. V socialnih zadevah nas podpirajo predvsem Holanci, iz vsega morem le eno zaklju- čiti, da je sodelovanje med katoliški najum, ker je toliko treba izvršiti! Poleg dela pa naj je pred- vsem treba milosti! Zato smo v tem letu brezupno- eli sklenili, da bomo imeli kongres v Bordeauxu in Lurdu, da prosimo pri Mariji nadnaravne po- moči.

Nato mi je še prijatelj razkazal ves obsežen

Dopolnilne volitve v „Narodno sobranje“

Sofija, 1. marca.

Izid volitev v okolišu Gorna Orehovića z dne 21. junija m. l., vsled raznih nerednosti od strani demokratskega zvezarja, ni bil potrjen ter so se naknadne volitve vršile v nedeljo 27. februarja. Narodni bloke je dobil 12.778 in s tem vse 4 po- slanske mandate, komunisti 5520, socialisti 1848, levi blok zemljeincev 3764 in bivša vladna večina demokratski zvezarji 2206 glasov. S temi in nekaterimi drugimi volilnimi izidi se sprincaj tudi stanje v parlamentu in koristi vlade. Narodnega bloka: tar bodo stele posamezne stranke bloka, kakor sledi: zemljeinci 73, demokratski (Mušanova in Malinova) 44, nacionalna liberalna ško Petrova 30, radikalni in tragičisti obdrža svoje desetero številko 8 narodnih poslancev. Demokratski zvezarji izgubi 6 in Smilovići 1 mandat. V Narodnem sobranju ho torej steti: Narodni blok 157, zvezarji 58 in z njim zvezani Smilovići 13, Macedonci 8, socialisti demokratski 3, komunisti 32, skupaj torej 273 poslancev.

Demokratski so znatno v manjšini proti zemlje- deincem, a imajo vsa važnejša ministrstva (za no- tranje, za zunanje zadeve in finančno) ter mini- strsko predsedstvo, skupaj 3 ministrstva, ker mi-

nistrski predsednik opravlja tudi poše ministra za zunanje zadeve. Zemljeinci imajo vkljub svo- jemu večjemu številu le 3 ministrstva v svojih rokah, ter se vsled tega čutilo zapostavljene.

Iz tega vzroka prihajajo vedno poročila o ne- soglasju med vladnimi strankami, katera so pa sprotili demantirana. Vzle temu dobivajo vesti o nastalih nesporazumih konkretno obliki, od kar je celo sam ministrski predsednik Mušanov izjavil šaržiranjem, da nesoglasja obstojajo tudi drugod, v drugih državah, celo v Angliji, drželi parlamentarizma, da ni pa vlada priznava, da iz- ravna nesporazume ter da je v vsaki vladi, kjer so združene stranke z raznovrstnimi programi, težko vladati ter morajo biti stranke pripravljene, da odstopajo od svojih zahtev v korist celote. Kriza se zna postriti, ker je bil izvoljen v nedeljo za utrdnatega poslanca tajnik zemljeincev Vergil Dimov in zahtevajo zemljeinci za eno mini- strstvo mesto. Upamo je, da bo iz Zeneve vrtniši za bivši ministrski predsednik in predsednik Nar. sobranja Aleksander Malinov znal s svojo avto- riteto in parlamentarnim taktom urediti sporne zadeve med vladnimi strankami, kar je v interesu teh samih.

Seja skupščine

Belgrad, 3. marca, 1. Narodna skupščina je danes nadaljevala svojo debato o finančnem predlogu za leto 1932-3. Ker so nekateri govorniki spobela govorniki zelo dolgo in ker je na drugi strani čns, katerega ima narodno predstavništvo do 1. aprila, ko mora finančni zakon že priiti v veljavo, zelo omejen, je bilo sredi predlagano v poselnem klubu, da se naj govorniki omejijo na pol ure, in to zato, da pridejo vsi na vrsto. Na današnji seji je nastopil zelo popularni kmetijski zastopnik Bene, humoristični poslanec Risto Gjočkic. Dvo- rana se je priljčno napolnila, da poslušajo zanimiva govornika, ki še vedno hodi v narodni noči z lovsko torbo preko pleč. Izražal mnenje, da bi se moralo pravosodnemu ministrstvu pomagati, da zmanjša samoblastnost odvetnikov po deželi. Glede prosnete izjavlja, da bi to ministristvo moralo izvesti reformo ljudskošolskega učiteljstva. Na srednje šole se mora pelagati več pozornosti, po- sebno na strokovno izobrazbo. Na koncu je še ome- nil, da je bila napaka, ker se je ustanovila ljub- janska univerza, in bi bilo po njegovem mnenju pravilno, če bi se fakultete razdelile po vsej državi, brez razlike, ali se nahajajo med Srbi, med Hrvatji ali med Slovenci.

Takoj za Risto Gjočkicem, ki je izjavil mnogo smeha in šestkrat vselega krohota med nardo- nimi poslanci in v ministrskih klopetih, je nastopil slovenski poslanec Anton Cerar. Ki je takoj v začetku svojega govora hotel odgovoriti na izva- janja Gjočkica glede slovenske univerze. Rekel je, da je slovenska univerza naše kulturno žarišče. To ni noben luksuz, to je naša kulturna ustanova, kjer se izobrazuje naša kmetijska mladina, ki je dosedaj še vedno dajala najbolje žnjake in najbolj zveste narodne delavce. Kakor so svoje dni Srbi gledali na Belgrad in zahtevali visoko šolo, tako gleda slo- vensko ljudstvo na belo Ljubljano in na njeno uni- verzno, katero si je po stoletnih bojih priborilo. Poslanec Cerar je govornik nadalje o naši gospodarski krizi ter navedel, kako se na vsi strani kopri raz- krošje, na drugi pa kopelji strahotnosti. Treba bo od- preli oči, da bomo videli vso težo sedanjega polo- žaja in da bomo prepričali, da se ne bo širila ljudska nejevolja. Slikoval razmere v Trbovljah, v Hranjniku, na Jesenicah in vigničarskih krajih, za- hteva, da se naj sicer več za našega delavca in kmeta, ki je v jugoslaviji največnji obdelovalec najbolj nerodovilne zemlje. Kadar je domovina v nesvarnosti, pa je ravno naš kmet in delavec oni, ki doprinese največje žrive, da brani svojo domo- vino. Danes je naše ljudstvo v nevarnosti, da obu- boža. Cerar je govoril v slovenskem jeziku.

Nato je predsednik dr. Kumanudi zaključil do- polnilno sejo. Seja se je nadaljevala ob 4 popold- ne in govorila je veliko govornikov, med njimi slovenski poslanec Alojzij Pavlič iz Celja, kateri je izjavil med drugim sledeče: V vseh državah kakor tudi v vsakem stoletju živijo geniji, dobri duhovi in demoni — zli duhovi. Istotako je tudi v današnji generaciji. Imamo genije, pesnike, umetnike in filozofe. Da se smo spominamo na našega velikega ideologa Strossmayerja, Meštrovića, Teslo, Pupina in druge. Naša generacija ima tudi demone — zle duhove, kateri mislijo, da so peoni- ki, kateri hočejo, da so državljani in vodilji, a niso. Tak zli duh in demon v naši državi je neki minister, kateri je bil vršitelj minister prosvele in notranjih del, kateri je kriv, da je prišlo do 6. janu- arja, in ta minister je ubežnik in emigrant Svetozar Pribičević. Dovolite, gospodje narodni poslan- ci, da se v imenu mlade jugoslovanske narodne in socialne generacije malo ozrem na brošuro ministra Svetozarja Pribičevića, ki je izdal v Parizu na 20 stranah za ceno 10 frankov in pod naslovom „Politično stanje v Jugoslaviji“ in njena bodočnost. Ta brošura je pamflet brez ideje. Edini cilj te bro- šure je, da okleveta sedanja vlado in njene pred- stavnike. Ta brošura je nedostojen pamflet za nek- danjega ministra prosvele in notranjih del. V tej brošuri se prikazuje politično stanje v vsaj državi, indirektno napada kralja, posamezne ministre in celo narodno predstavništvo. Čudimo se, da ga do sedaj še ni nihče javno pobijal, a sedaj se in vva- latec naših in metod v našem političnem življenju drzne trditi, da je naša država reakcionarna, trditi, da je stanje v naši državi nedostojno svobodnega človeka in svobodnega naroda. Kdo je svetel pri nas politično uboje, kdo je kriv, da je na tako ne- zaslišen način umrl minister Drašković? Kdo je bil voditelj onih, ki so ubili Fakina in njegove to- varšice v Trbovljah, Ljubljani in drugje? Kdo je

zapiral Hrvate in pokojnega Sijemana Radića vrgel v zapor? Kdo je tudi moralno kriv za smrt Sije- mana Radića, Basaričića in ostalih 20. junija 1928? In ta človek govori sedaj na tak način o naših so- danjih razmerah!

Ni lepo, da blati sedanjega trgovskega mi- nistra dr. Kramorja in sedanjega notranjega mi- nistra dr. Srškica. Ni lepo, da kleveta ministra Šub- nika in Demetrovića, poslanika in opolnomočenega ministra v Pragi Grizozarja in druge narodne po- slance. Ni lepo od Svetozarja Pribičevića, da ime- nuje našo narodno skupščino, da je mameluška komora Napoleona III. in carja Nikolaja II. in da parlamentarizem vlada žandarmerija Pere Živko- vića. Ta človek pravi, da brez zadovoljnih Hrvatov ni jugoslovanske bodočnosti. Sam pa je napravil Hrvate nezadovoljne, sam je pod palčico jugoslo- vanstva inspiriral velikofobstvo, on je povzročil velikofobstvo. Trdi nadalje, da so Srbi — prečani državljani desetega reda, sam pa je kriv, da je prišlo do 6. januarja. Zakaj misliš, da so dolo- ženi akti po vzoru Trajanšića, Apisa, Demetrovića, kateri je govoril, da v državna življenja ni po- trebna morala, jaz pa trdim, da je potrebna etika in zunanji kakor tudi v notranji politiki, in jasnem kakor tudi v privatnem življenju. S tem končujev metodo političnega dela Svetozarja Pribičevića. Gospodje poslanci! Mnogi predgovorniki so že kri- tizirali z raznih stališč letošnji proračun z ekonom- skega, trgovskega, tehničnega, socialnega in ostalih stališč. Naj mi bo dovoljeno, da ta proračun ren- tgeniziram z etičnega in socialnega stališča. Mnogi govorniki so rekli, da vlada pri nas velikanska go- spodarska kriza. Res je, da obstoja gospodarska kriza, toda obstoji še večja etična in moralna kriza, kriza v dušah vseh narodov na svetu. Na vsem svetu pada morala, kljub velikemu številu nižjih šol, univerz in gimnazij in kljub velikemu številu prosvetnih društev in prosvetnih organizacij. Naša stališka kaže, da imamo sedaj več zločincev, da so naši kaznijski zavodi bolj napolnjeni kot prej, ko nismo imeli toliko gimnazij in univerz. Potrebno je, da vsak vrši svojo dolžnost, da vsakdo spoštuje deset božjih zapovedi, ki jih je dal Bog, in to ne samo za slugo in nižje uradnike, marveč tudi za ministra, kakor je tudi vera predpis za vse nas. Brez ozdravljenja moralne krize ni zboljšanja go- spodarske in socialne krize. Veliko smo izgubili v balkanski in svetovni vojni. Mi smo za mir in naš kralj in veliki zedinitelj je nosilec pacifizma, in jaz pravim gospodje, da vse konferenice v Zenevi, če ne bodo osnovane s stališča etike, ne bodo rodile nobenega uspeha. In tu bi se moralo reči državni- kov v Zenevi, da je potrebna morala tudi v med- narodnem življenju. Gospodje, za našo državo je potrebno, da živimo v dobrih odnosjih s sosednimi državami, z Romunijo, Bolgarijo, Madjarsko pa tudi z Italijo. Ravno tako želimo, da bi prišlo do podo- navskega bloka. Moram poudariti tudi na tem me- stu ne kot duhovnik, marveč kot privatna oseba, da mi nismo zadovoljni s politiko Vatikana. (Plo- skanje in živoc-klicje) Zakaj ne? Nekateri slučajji pričajo, da vodi Vatikan politiko, ki ni popolnoma v skladu s politiko katoliške Cerkve. (Ploskanje.) Zahtevamo, da imamo v Belgradu človeka, kateri je naše krvi, Jugoslovana, kot zastopnika Vatikana, ali vsaj katerega Francoza, Čeha ali Poljaka. (Tako je!) Tako bo prišlo do konkordata. In če imamo konkordat, potem bo gotovo rešeno hrvatsko vpra- šanje in naša država bo postavljena na zdravo in solidno bazo. Poudarjam, tukaj, da smo verni si- novi one Cerkve, v kateri smo bili kršeni, samo poudarjam, da je treba nam Slovanom tudi v Rimu in Vatiknu afirmirati naše stališče. Krivda je pri- nas, zato, ker ne zahtevamo svojih pravic. Kajti Cerkvi ni latinska, ni italijanska, marveč vesoljna.

Tudi je potrebno, da odgovorim na neke iz- pade, katere je uporabil moj dragi prijatelj iz vr- hanske banovine, ki je rekel, da so pri nas separa- tisti, ker niso šli na volitve. To odlično odlikanje! Pri ons Slovenceb ni niti enega človeka, ki ne bi bil za našega kralja, ki ne bi bil za našo državo, za naše jugoslovansko in državno edinstvo. (Bura aplavz.) Zahvaljujem se tudi predsedniku naše vla- de Živkoviću za kodifikacijo in unifikacijo zakonov, katere je vlada od 6. januarja izdala. To je trajan spomnik. Prav tako, kakor je veliko Napoleona le- dani znani Codex, tako bo tudi vlada Petra Živ- kovića ostala večna. Minister, Peter Živković je živ- kov našega zedinjenja in naše velike Jugoslavije. Dolgujemo mu ravno tako veliko zahvalo kakor našemu prevzvišenemu kralju, ki je napravil ge-

nija človeštva in je za zaključitve rektor te katoliške univerze v peterih jezikih tekoče prestavil za- ključke v katoliški okvir.

In še ena zanimivost: gostoljubno sem bil sprejet v zavodu, kjer je med drugimi 12 Japo- ncev in 12 Kitajcev. Komunistični odposlanec Mo- skve v pristaniščih od Hamburga do Marseillea lo- viljo vse v Evropo dalje vzhodno-azijske studente. Nedavno so se odločili za isti način borbe i katoliški in v Fribourgu ustanovili s podporo Vatikana di- jaški dom, kjer ti dijaši žive brezplačno za dobo svojih študij v Evropi, ne da bi kdo izvajal kakr- šenkoli pritisk na njih versko prepričanje...

Pa ima Fribourg le 20.000 prebivalcev in 120.000 prebivalcev friburškega kantona zna vzdr- žati v Fribourgu popolno katoliško univerzo, ki je v svoji čisti in iskreni liniji čudovito središče ev- ropškega katolicizma. Kako jasen in svetel obloček v današnji evropski brezglavosti!

alo, katera zasluži največja pozornost. S kratkim pisanom je bil obvesten predsednik ministrskega sveta, da se je kralj, da doprinese k zmanjšanju državnih izdatkov, odločil, da črta iz svoje civilne liste štiri milijone Din, da še tako zmanjšajo dr- žavni izdatki. (Aplavz.)

Naj preiden un univerzo. Kot profesor je moja dolžnost, da bržraj pregovoro, ker so nekateri go- vorniki rekli, da je to luksuz. Morem reči, da g. Gjočic ne ve, kaj je to univerza. On misli, da im študija sodniki, profesorji, zdravniki in drugi, medtem pa je znani univerz popolnoma drugačen. Univerza je zalo, da se izpolni v njej metodično delo. To je znanstvena ustanova za našo državo in potrebno je, da imamo to univerzo. Govornik, kar mi je na srečo. Mi smo zadnja država v presvet- nem pogledu glede univerz, kajti vsi g. lovo čutilo, da se pobujajo na zadnjem mestu. Kdo je danes proti ljubljanski univerzi, nastopa proti našemu kralju, ker je kralj protektor ljubljanske univerze. Kdor nastopa proti ljubljanski univerzi, je sovraž- niki naše zaveznice Francije, ker je ljubljanska uni- verza nastarejša v naši državi in je bila zgodovins- ska, francoska institucija. Tu je poslanec Pavlič konal.

Finski lajšti kapitalizem

Stockholm, 3. marca, tg. Vojaško poveljstvo v Helsingforsu je prevzelo vso odgovornost za obra- čun reda. Vsako uro se pričakuje, da bodo vsi šoli priznali, da so preumagani, tako da je gotovo raču- nati s tem, da ne bo nobenega preizvajanja kvit. Te- lefonske zveze s Finsko so bile tudi danes dopol- dne popolnoma prekinjene, popoldne pa se je de- klara obnovil telefonski promet z inozemstvom.

Kako so Lindberghu ugrabili otroka

Pariz, 3. marca, AA. O ropu Lindberghovega sina poročila „Le Journal“ tele podrobnosti. Otroka so odnesli sneč ob 20.30. Lindbergh in njegova soproga sta večerjala kot ponavadi ob 19.30. Služnikad je bila na svojih mestih, stregel jima je hišni natakar. Pestunja je otroka položila v kopeelj in ga malo uspavala. Ob 20 je zapustila otrokovo sobo. Ko je kasneje Lindberghova soproga hotela še enkrat poljubiti svojega otroka, je našla njegovo zibelko prazno. Služnikad ni žala niti najmanjšega ropota. V sobi so našli pismo, ki v njem neznanj reparji zahtevajo odkupnino 50.000 dolarjev.

Redarstvo je alarmiralo vse stražnice. Dosedan- nja potvedovanja so dogmala, da je proti večeru približeno v bližino Lindberghovega dvorca veliki avtomobil. Sefer avtomobil je vprašal delavce za naslov Lindberghovega stanovanja. Na vrtu dvorca so deklativ našli sledove negavice. Otrokovo sliko so poslali v Newyork, Pensylvanijo. Ohio in De- lavtdro. Tudi letovišča so bila alarmirana.

Newyork, 3. marca, AA. Lindbergh je pristal na to, da plača 50.000 dolarjev odkupnine za ugrab- ljenoega sinčka.

Povratek romunske kraljice

Milan, 3. marca, tg. „Corriere della Sera“ po- reča iz okolice bivšega grškega kralja Jurija iz Florencia, da se bo njegova sestra Helena, ločena romunska kraljica, ki biva pri njem z drugimi princesinjami, odkar je umrla bivša grška kraljica Sofija, v kratkem vrnila v Romunijo kot kraljica. Romunski poslanik v Parizu in romunski polkovnik Stoicesco sta prišla v Florencia in sta predlagala princesinji Heleni, naj se vrne v Romunijo h kralju Karolu, da itemujaja zopet dobi kraljico, prine- Mihel pa svojo mater. Zopetna sprava med sopro- goma se bo izvršila na dan 10. maja, ki je naj- večji romunski narodni praznik.

Belgija - dvojezična

Bruselj, 3. marca, AA. Zbornica je sprejela zakon o radii francoskine in flamšcine v uradih.

Kandidati za predsedništvo

Berlin, 3. marca, AA. Izšla je uradna lista kandidatov za predsednika republike. Na njej so: Dösterberg, poveljnik joldenih četad, Hindenburg, Hitler, Thälmann, transportni delavec v Ham- burgu in Winter, odvetnik v Bambaru.

Berlin, 3. marca, AA. Izvršilni odbor natio- nalno socialistične stranke je izdal apel na nemške prebivalstvo, naj glasuje za Hitlerja. Apel silno napada Hindenburga.

Sirokogradnost Anglije na Malti

Malta, 3. marca, AA. Ker je britanska vlada sprejela vse predloge britanske komisije za Malto, ki zlasti naglašajo potrebo vspostave ustavnega stanja na Malti, čim večjega razširjenja maltskega jezika ustanoviteljju šol in sodišč ter čimprejšnjega razpisa parlamentarnih volitev, je maltska vlada podala ostavko.

Drobne vesti

Belgrad, 3. marca, AA. Minister za trgovino in industrijo je spreminil pravilnik o pregledovan- ju in žigovanju števecv in nadzorstvu nad njimi. Točka 2, čl. 33 se odsej glasi: V javnem prometu se ne smejo uporabljati števeci, ki imajo poškodo- vane svinčene pečate, varovalke ali mehazem ali katerih omarica je toliko poškodovana, da bi se lahko mehazemno prestavilo številke. Ta spremem- ba stopi v veljavo 1. aprila 1932 po objavi v „Stu- bentih Novinah“.

Belgrad, 3. marca, AA. S sklepom finančnega ministra je imenovana za davčnega inspektorja davč- ne uprave v Mariboru Ferdo Prelog, višji davčni kontrolor pri isti upravi.

Belgrad, 3. marca, AA. S sklepom ministra za socialno politiko in narodno zdravje je imeno- van za pristava inspekcije parnih kotlov v Ljub- jani v 8. skupini Milutin Dobelić, dosedanjji urad- niški pripravnik iste inspekcije.

Belgrad, 3. marca, 1. Napredoval je Peter Pe- cter, namestnik državne tožila v Sremski Mitro- vici, promoviran pa je bil na predlog finančnega ministra v finančno ministrstvo za visjega svetnika 3. skupine 1. reda dr. Vladimír Perić.

Test, 3. marca, 2. Ponočil je v vsej severni Ita- liji zavladal nad mraz. V Milanu, Bergamu, Mantovi, Genovi kakor tudi v vseh alpskih in apeninskih krajih pada sneg.

Jeruzalem, 3. marca, AA. Bivši španski kralj Alfons je izjavil, da on ni izdal nedavno objavlj- tega manifesta.

Dunajska vremenska napoved: Severne Alpe: oblačno poselek padavine, na zapadu južni, sever- rozpadni vetrovi. Južne Alpe: večinoma oblačno, zelo verjetno majhne padavine.